

**UŽIMTUMO TARNYBOS PRIE
LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJOS DARBUOTOJŲ
TOLERANCIJOS KORUPCIJAI
TYRIMAS 2023 m.**

TURINYS

Tyrimo tikslas ir metodologija	3
BENDRA INFORMACIJA APIE APKLAUSOS DALYVIUS IR JŲ AKTYVUMĄ	4
DARBUOTOJŲ POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ IR JOS PREVENCIJĄ	5
APKLAUSOS APIBENDRINIMAS	10
PASIŪLYMŲ DĖL KORUPCIJOS PREVENCIJOS VYKDYMO	10
Užimtumo tarnybos reguliavimo sričiai priskirtose veiklos srityse, kuriuose yra didžiausia rizika korupcijai pasireikšti	10
Apklausoje dalyvavusių Užimtumo tarnybos darbuotojų anketoje nurodytų pasiūlymų ir pastabų dėl korupcijos prevencijos vykdymo analizė	10

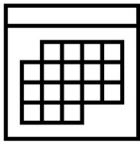
Paveikslų sąrašas

pav. 1 Dalyvavimo tyrime aktyvumas	4
pav. 2 Darbo Užimtumo tarnyboje trukmė	5
pav. 3 Ar pranešumėte apie žinomą korupcijos atvejį	5
pav. 4 Kreipimasis dėl pranešimo apie žinomą korupcijos atvejį	7
pav. 5 Pranešimų apie korupcijos atvejus pateikimas	8
pav. 6 Žinių apie Užimtumo tarnyboje įgyvendinamas korupcijos priemones lygis	8
pav. 7 Tiesioginis susidūrimas su korupcijos apraiškomis darbe	9

Tyrimo tikslas ir metodologija

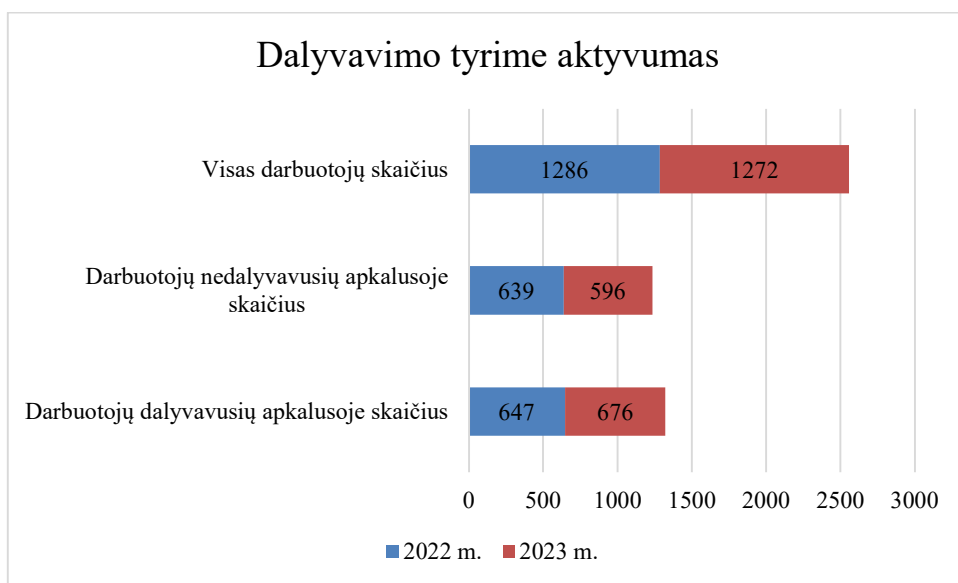
Tyrimo tikslas – įvertinti Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį (toliau kartu vadinama – darbuotojai arba respondentai) požiūrį į korupciją, kiek plačiai paplitęs šis reiškinys, koks santykis su korupcinio pobūdžio elgesio apraiškomis, kaip Užimtumo tarnybos darbuotojai reaguoja į korupcinio pobūdžio situacijas ir kiek plačiai šis reiškinys paplitęs Užimtumo tarnyboje, 2023 m. atliko tolerancijos korupcijai tyrimą.

Siekiant nustatyti bendrą tolerancijos korupcijai lygį, naudojant Microsoft Office 365 Forms, buvo parengta anoniminė tyrimo anketa „Užimtumo tarnybos prie LR SADM 2023 m. darbuotojų tolerancijos korupcijai tyrimas“, kuri darbuotojams buvo išplatinta elektroniniu paštu. Anketai užpildyti buvo skirta 30 darbo dienų, anketa elektroniniu būdu buvo pildoma 2023 m. gegužės 24 d. – liepos 5 d.

	TYRIMO TIKSLAS	Nustatyti Užimtumo tarnybos darbuotojų bendrą požiūrį į korupciją, kiek plačiai paplitęs šis reiškinys, jų patirtį ir santykį su tokio pobūdžio apraiškomis.
	TYRIMO TRUKMĖ	Anketą buvo galima užpildyti nuo 2023-05-24 iki 2023-07-05
	TYRIMO BŪDAS	Anoniminė anketa, kurią sudarė 10 klausimai: - 1 klausimas susijęs su informacija apie respondentus; - 7 klausimai susiję su respondentų požiūriu į korupciją ir jos prevenciją. - 2 atviri klausimai, skirti pateikti pasiūlymus, nuomone, pastabas.
	TYRIMO DALYVIAI	Anoniminė anketa buvo pildoma Microsoft Office 365 Forms platformoje. Kvietimas dalyvauti buvo išsiųstas visiems Užimtumo tarnybos darbuotojams.

BENDRA INFORMACIJA APIE APKLAUSOS DALYVIUS IR JŲ AKTYVUMĄ

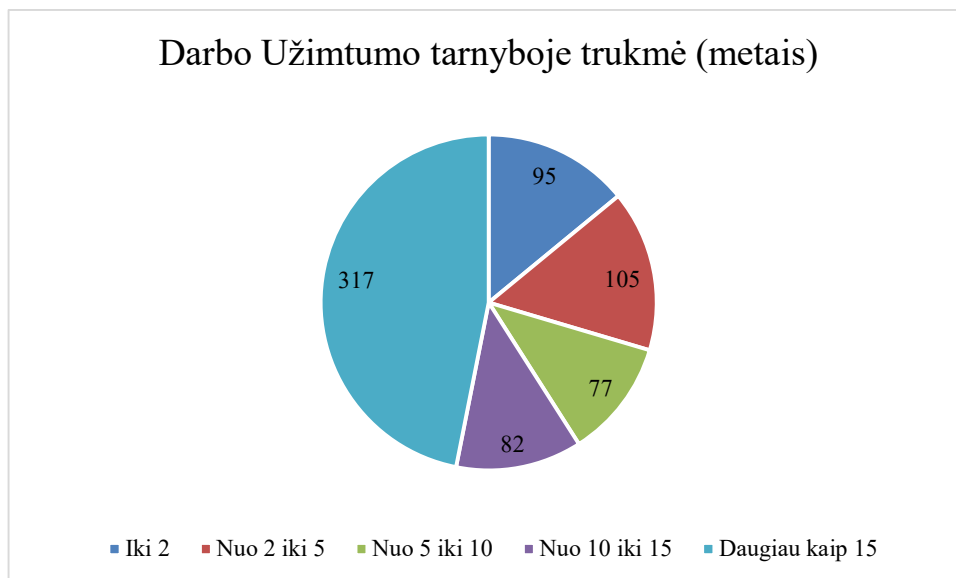
Apklausos metu Užimtum tarnyboje dirbo 1272 darbuotojai, apklausoje dalyvavo 676 darbuotojai, t. y. 53,14 proc. Užimtumo tarnybos darbuotojų. Tuo tarpu 2022 m. atlikto tyrimo metu anoniminę anketą užpildė 647 respondentų, t. y. tyrime dalyvavo 50,31 proc. Užimtumo tarnybos darbuotojų.

pav. 1 Dalyvavimo tyrime aktyvumas

Atlikus apklausą, gauti apklausos rezultatai parodė, kad didžiausią respondentų dalį (317 darbuotojai arba 47 proc. nuo visų apklausoje dalyvavusių darbuotojų) sudarė Užimtumo tarnyboje dirbantys daugiau kaip 15 metų. Lyginant su ankstesnių metų duomenimis, matoma, kad šįmet aktyvesnė buvo ir darbuotojų dirbančių nuo 2 iki 5 metų grupė (Darbuotojų, kurie dirba Užimtumo tarnyboje nuo 2 iki 5 metų apklausoje dalyvavo 105 (16 proc.). Maždaug tolygiai pasiskirstė dalyvavusių asmenų skaičius kurie:

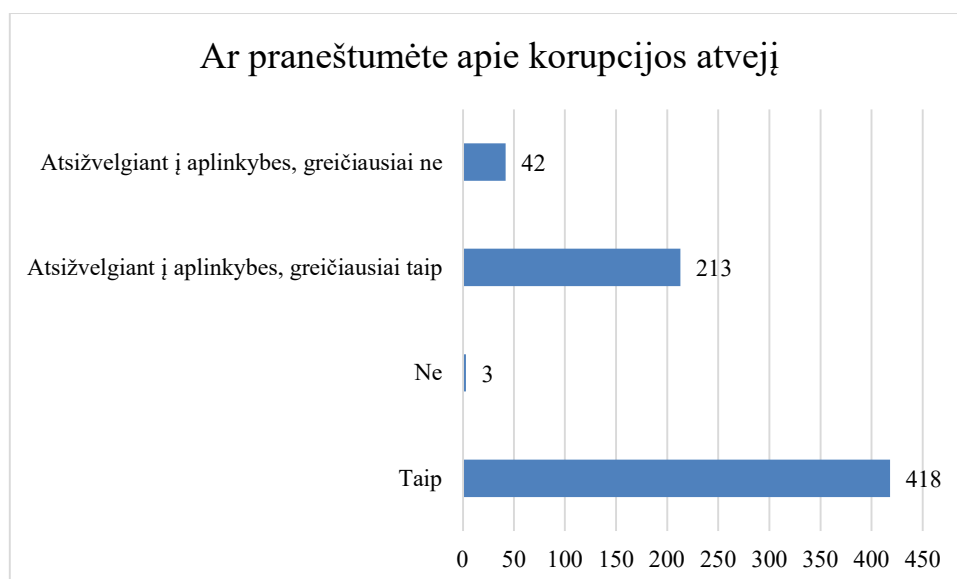
- dirba iki 2 metų – 95 darbuotojai (14 proc.);
- nuo 5 iki 10 metų – 77 darbuotojai (11 proc.);
- nuo 10 iki 15 metų – 82 darbuotojai (12 proc.).

pav. 2 Darbo Užimtumo tarnyboje trukmė

DARBUOTOJŲ POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ IR JOS PREVENCIJĄ

Daugumos Užimtumo tarnybos darbuotojų dalyvavusių apklausoje požiūris į korupciją yra neigiamas. Apie žinomus korupcijos atvejus praneštų 418 (62 proc.) respondentų, 213 (32 proc.) respondentų nurodė, jog praneštų atsižvelgiant į aplinkybes. Tuo tarpu 42 (6 proc.) respondentų atsižvelgiant į aplinkybes greičiausiai nepraneštų apie korupcijos atvejį ir nepraneštų tik 3 (1,55 proc.) respondentų.

pav. 3 Ar praneštumėte apie žinomą korupcijos atvejį

2022 m. . tyrimo anketą pildžiusių darbuotojų paklausus, ar jie praneštų apie jiems žinomą (numanomą) korupcijos atvejį rezultatai pasiskirsto sekančiai:

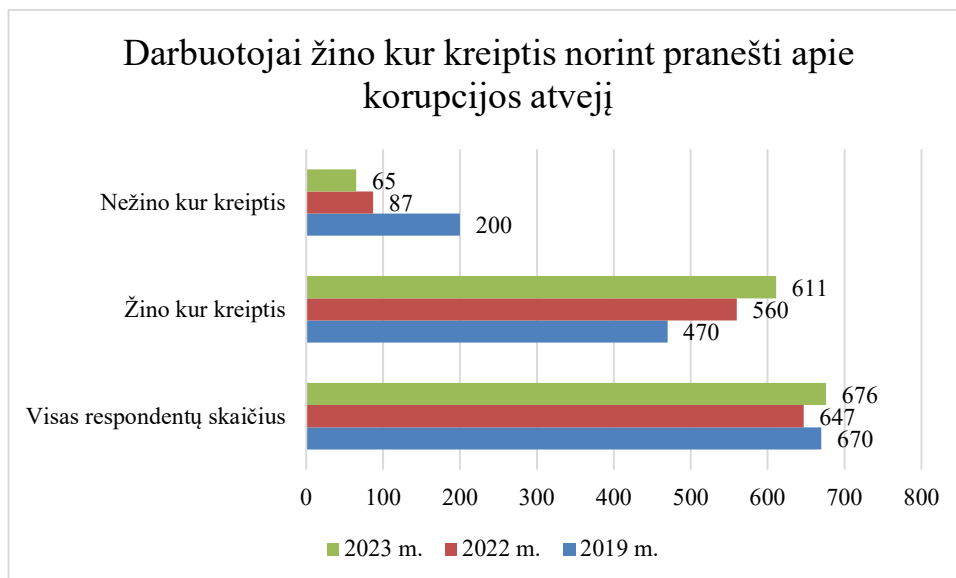
- apie korupcijos atvejus praneštų 54,25 proc. respondentų,
- 38,18 proc. respondentų praneštų atsižvelgiant į aplinkybes;
- 6,03 proc. respondentų, atsižvelgiant į aplinkybes greičiausiai nepraneštų;
- Nepraneštų 1,55 proc. respondentų.

Tuo tarpu 2019 m. tyrimo anketą pildžiusių darbuotojų paklausus, ar jie praneštų apie jiems numanomą korupcijos atvejį: 65,8 proc., kad praneštų, 33,3 proc., jog sunku pasakyti, priklausytų nuo aplinkybių, 0,9 proc. apie korupcijos atvejį nepraneštų, skaičiuojant nuo visų respondentų. Iš šių duomenų matyti, kad Užimtumo tarnyboje atsiranda rizika plisti korupcijai, nes matomas darbuotojų skaičius kurie nepraneštų apie korupcijos atvejus, didėjimas.

Darbuotojų, kurie klausime ar praneštų apie korupcijos atvejus atsakė neigiamai, papildomai buvo prašoma nurodyti priežastis, kurios pasiskirsto atitinkamai:

- 24 respondentai nurodė, kad pranešdami apie korupcijos atvejus jaustųsi nesaugiai,
- 17 darbuotojų mano, kad tie kas praneša nukenčia labiausiai,
- 15 respondentų nėra tikri ar tai korupcijos atvejis,
- 9 darbuotojai nurodo, kad visi apie korupcijos atveju žino, bet nepraneša,
- 2 respondentai atsakydami į klausimą negalėjo nurodyti konkrečios priežasties.

2023 m. 611 (90 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad žino, kur gali kreiptis norėdami pranešti apie korupcijos atvejus. 65 (10 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad nežino, kur gali kreiptis norėdami pranešti apie korupcijos atvejus. Lyginant su 2022 m. matoma, kad darbuotojai per metus laiko įgijo papildomų žinių, kaip elgtis ir kur kreiptis susidūrus su korupcijos apraiškomis ir atvejais, nes 2022 m. 560 (86,55 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad žino, kur gali kreiptis norėdami pranešti apie korupcijos atvejus. 87 (13,45 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad nežino, kur gali kreiptis norėdami pranešti apie korupcijos atvejus.

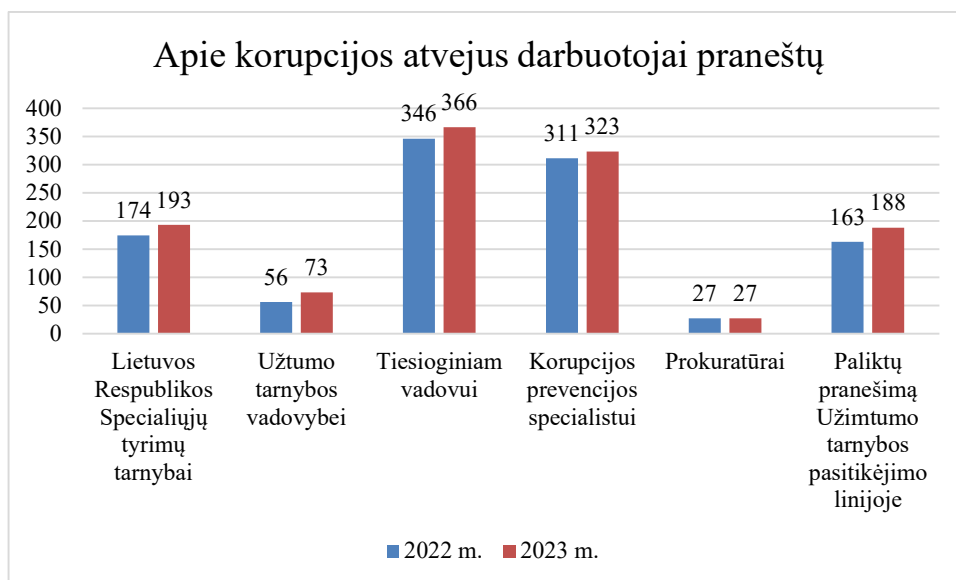

pav. 4 Kreipimasis dėl pranešimo apie žinomą korupcijos atvejį

Svarbu atkreipti dėmesį, kad Užimtumo tarnybos darbuotojų sąmoningumas auga, o įgytos antikorupcinės žinios padeda tinkamai ir sėkmingai atpažinti galimus korupcijos atvejus apie kuriuos žinoma kuriais kanalais pranešti.

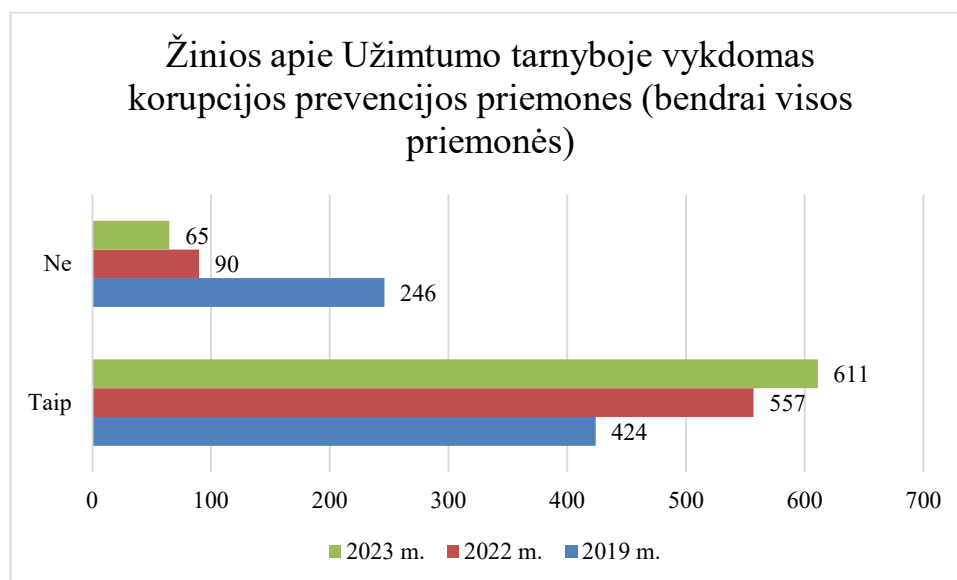
Respondentų nuomone, norint pranešti apie žinomą korupcijos atvejį reikia kreiptis į:

1. Tiesioginį vadovą (366 respondentų atsakymai);
2. Korupcijos prevencijos specialistą (323 respondentų atsakymai);
3. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybą (193 respondentų atsakymai);
4. Užimtumo tarnybos pasitikėjimo liniją (188 respondentų atsakymai);
5. Užimtumo tarnybos vadovybę (73 respondentų atsakymai);
6. Prokuratūrą (27 respondentų atsakymai).

pav. 5 Pranešimų apie korupcijos atvejus pateikimas

611 (90 proc.) respondentų yra girdėję ir žino apie Užtamo tarnyboje įgyvendinamas korupcijos prevencijos priemones, tuo tarpu 65 (10 proc.) respondentų apie tai neturi pakankamai žinių. Lyginant 2019 m., 2022 m. ir 2023 m. duomenis galime pastebėti išsamesnes darbuotojų žinias, bei didesnę įsitraukimą įgyvendinant prevencijos veiklas.

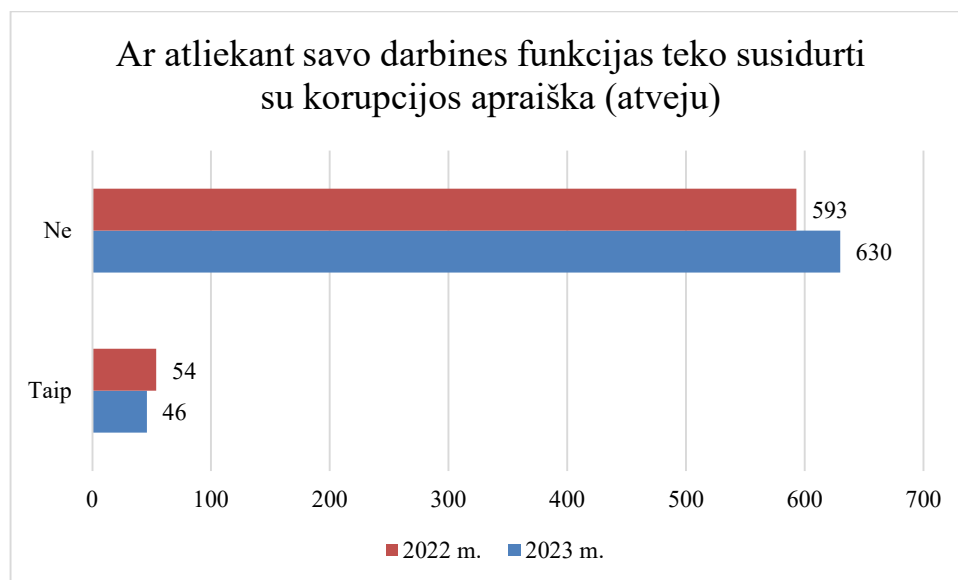

pav. 6 Žinių apie Užtamo tarnyboje įgyvendinamas korupcijos priemones lygis

Respondentai geriausiai žino, todėl įvardija šias pagrindines Užtamo tarnyboje taikomas korupcijos prevencijos priemones:

- Antikorupcinį švietimą (seminarai, mokymai, paskaitos, pranešimai vidiniame tinkle ir kt.) (551 respondento atsakymas)
- Viešų ir privačių interesų deklaravimą (487 respondentų atsakymai);
- Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą (136 respondentų atsakymai);
- Pareiškėjų skundų, susijusių su galimomis korupcijos apraiškomis, analizę (140 respondentų atsakymų);
- Pranešėjų apsaugą (181 respondento atsakymas);
- Teisės aktų vertinimą antikorupciniu požiūriu (164 respondentų atsakymai);
- Atsparumo korupcijai lygio nustatymas (168 respondentų atsakymai);
- Darbuotojų atžvilgiu vykdomos lobistinės veiklos deklaravimas ir kontrolė (97 respondentų atsakymai);
- Pareigybių, dėl kurių teikiamas prašymas Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją, sąrašo sudarymas (103 respondentų atsakymai).

Apibendrinus apklausos rezultatus nustatyta, kad dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų 630 (93 proc.) nesusidūrė su atvejais su korupcijos apraiškomis darbe, tačiau 46 (7 proc.) respondentų teko.

pav. 7 Tiesioginis susidūrimas su korupcijos apraiškomis darbe

APKLAUSOS APIBENDRINIMAS

Apklausoje dalyvavo daugiau nei pusė Užimtumo tarnybos darbuotojų (50,31 proc.). Nedidelį darbuotojų aktyvumą galėjo lemti šios priežastys:

- baimė, kad nebus užtikrintas anonimiškumas ir galima bus atpažinti apklausoje dalyvavusius darbuotojus;
- darbuotojų kasmetinės atostogos;
- darbuotojams neužtenka el. paštu siunčiamų pranešimų/kvietimų dalyvauti tyrime;
- nepasitikėjimas kolegomis, vadovais, nes manoma, kad jų pateikta ir atskleista informacija gali būti panaudojama prieš juos;
- darbuotojai abejingi arba susigyrę su korupcija, todėl nenori įsitraukti į tyrimą ir atskleisti informaciją;
- darbuotojai nemano, kad apklausa gali duoti rezultatų.

Įvertinus apklausos rezultatus, darytina išvada, jog Užimtumo tarnybos darbuotojų korupcijos netoleravimo lygis yra aukštas. Korupcinio pobūdžio veikų pasireiškimo tikimybė – vidutinė.

PASIŪLYMŲ DĖL KORUPCIJOS PREVENCIJOS VYKDYMO

Užimtumo tarnybos reguliavimo sričiai priskirtose veiklos sritys, kuriuose yra didžiausia rizika korupcijai pasireikšti

Apibendrinus pateiktus atsakymus matyti, kad apklausoje dalyvavę respondentai išskyrė tas pačias veiklos sritis, kaip ir 2022 m., kuriose, jų nuomone, yra didžiausia rizika pasireikšti korupcijai:

- Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimas;
- Darbo pasiūlos ir paklausos derinimas (tiesioginis klientų aptarnavimas);
- Viešieji pirkimai.

Apklausoje dalyvavusių Užimtumo tarnybos darbuotojų anketoje nurodytų pasiūlymų ir pastabų dėl korupcijos prevencijos vykdymo analizė

Tyrimo metu nustatyta, kad 86 (6,76 proc.) respondentų teikė siūlymus dėl:

- Antikorupcinio švietimo plėtros (įvairūs filmukai, mokymai, pranešimai ir seminarai pasitelkiant el. priemones);
- Nustatytų korupcijos atvejų viešinimas;

- Asmeninių vertybių persižiūrėjimas kiekvienam darbuotojui;
- Didinti galimybę pasiekti pranešimų liniją;
- Įvesti darbuotojų rotaciją taip keičiant ilgai vadovaujančiose pozicijose dirbančius darbuotojus;
- Griežtesnė ir platesnė kontrolė;
- Atsisakyti administravimo sutelkimo vienos „rankos“;
- Slapto kliento priemonės įdiegimas;
- Didinti elektorinių paslaugų spektrą ir jų prieinamumą.

Taip pat darbuotojai nurodė, kad siekiant išvengti korupcijos pasireiškimo turi būti didinamas darbuotojų darbo užmokestis, bei numatoma finansinė atsakomybė (bauda) už pasitvirtinusi korupcijos atvejį.

Užimtumo tarnybos darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymo tyrimas atliekamas antrus metu iš eilės, pirmasis toks tyrimas buvo atliktas 2019 m. Siekiant, kad Užimtumo tarnyboje vyktų darbuotojų elgsenos ir sąmoningumo pokytis bei prevencinės veiklos pažanga, siūloma periodiškai matuoti, ar vykdoma korupcijos prevencijos veikla yra efektyvi.

Vertinant 2019 m. ir 2022 m. atliktus tolerancijai korupcijai tyrimų rezultatus, matyti, kad darbuotojų antikorupcinis sąmoningumas ir nepakantumas korupcijai išlieka stabilus. Darbuotojams išlieka aktualus antikorupcinis švietimas, todėl tikslinga apsvarstyti skirtingų ir įvairesnių mokymo platformų naudojimą. Informuoti darbuotojus apie Užimtumo tarnyboje įvykusias korupcijos apraiškas ir jų atžvilgiu taikytas priemones.